

ÚSTAVA NĚMECKÉ ŘÍŠE (VÝMARSKÁ ÚSTAVA)

11. SRPNA 1919

Tato ústava je projevem sjednoceného německého národa; výrazem jeho vůle po obnovení a upevnění Říše v souladu se svobodou a spravedlností, zachováním vnitřního i vnějšího míru, jako i podporou společenského pokroku.

ČÁST PRVNÍ.

VÝSTAVBA A ÚKOLY ŘÍŠE

ODDÍL PRVNÍ.

Říše a země

ČLÁNEK 1.

Německá říše je republika.
Státní moc vychází z lidu.

ČLÁNEK 2.

Říšské území sestává z německých zemí. Jiná území mohou být přijata do Říše říšským zákonem na základě práva na sebeurčení obyvatelstva.

ČLÁNEK 3.

Říšskými barvami jsou černo-červeno-zlatá. Obchodní vlajka je černo-bilo-červená s říšskými barvami v horním vnitřním rohu.

Říšský znak zobrazuje na zlatožlutém základu jednohlavého černého orla s hlavou obrácenou doprava, s rozevřenými křídly, ale se sklopeným peřím, zobák, jazyk a spáry jsou červené barvy.

Jestliže je říšský orl zobrazen bez orámování, je použito stejného zobrazení jako při orlu z říšského znaku a konce opeření směřují ven.

Právo na umělecké zpodobnění pro zvláštní účel je vyhrazeno.

ČLÁNEK 4.

Obecně uznávaná pravidla práva mezinárodního platí jako zavazující součásti říšského práva.

ČLÁNEK 5.

V říšských záležitostech je státní moc vykonávána na základě říšské ústavy, v záležitostech zemí pak orgány zemské samosprávy na základě zemských zřízení.

ČLÁNEK 6.

Říše má výlučné zákonodárné právo v těchto oblastech:

1. zahraniční vztahy
2. kolonie
3. státní příslušnost, volnost pohybu, přistěhování a vystěhování, vydání
4. ozbrojené síly
5. peněžnictví
6. celnictví jako i jednoty celních a obchodních oblastí a volný pohyb zboží
7. pošty a telegrafy včetně telefonního provozu

ČLÁNEK 7.

Říše má zákonodárné právo v těchto oblastech:

1. občanské právo
2. trestní právo
3. soudní řízení včetně naplnění trestu, jako i úřední pomoc mezi úřady
4. pasy a cizinecká policie
5. chudinská péče a péče o tuláky
6. tisk, spolky a shromažďování
7. politika vůči obyvatelstvu, mateřství, péče o kojence, děti a mládež
8. zdravotnictví, veterinářství a ochrana rostlin proti nemocem a škůdcům
9. pracovní právo, pojištění a ochrana dělníků a zaměstnanců, jako i pracovní průkazy
10. zřízení stavovských zastoupení pro říšská území
11. péče o válečné veterány a jejich pozůstalé
12. vyvlastňovací právo
13. zespolečenštění přírodního bohatství a hospodářské podnikání, jako i výroba, rozdělování a stanovení cen hospodářských výtěžků pro společné hospodaření.
14. obchod, míry, váhy, vydávání papírových peněz, bankovníctví a burzovníctví

15. obchodování s potravinami a užitkovými prostředky, jako i předměty denní spotřeby
16. živnosti a hornictví
17. pojištnictví
18. lodní doprava, mořský a pobřežní rybolov
19. železnice, vnitrozemní doprava, doprava po zemi, vodě i vzduchem, jako i výstavba zemských silnic, jestliže se jedná o veřejnou dopravu a obranu země
20. divadlo a biograf

ČLÁNEK 8.

Dále říše vykonává zákonodárnou moc v daňové oblasti a u ostatních příjmů, pokud je celé nebo částečně nárokuje pro své účely. Nárokuje-li si Říše daně a ostatní příjmy, které dosud příslušely zemím, musí brát ohled na zachování ekonomické funkčnosti zemí.

ČLÁNEK 9.

Vyvstane-li potřeba vydání jednotných předpisů, má říše zákonodárnou moc v těchto oblastech:

1. péče o blahobyt
2. ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti

ČLÁNEK 10.

Říše může z moci zákona stanovit zásady týkající se:

1. práv a povinností náboženských společností
2. školství včetně vysokého, a vědeckého knihovnictví
3. práva úředníků všech veřejných korporací
4. půdního práva, rozdělování půdy, dělení půdy, osídlování, domovského práva, spojení pozemků, bytového práva a rozdělení obyvatelstva
5. pohřebních služeb

ČLÁNEK 11.

Říše může z legislativní moci stanovit zásady přípustnosti a způsobu zvýšení zemských daní v případě, že jsou požadovány, aby vyloučily nebo ochránily důležité společenské zájmy a to v případech:

1. poškození příjmů nebo obchodních vztahů Říše
2. dvojitého zdanění
3. nadměrného nebo dopravě zamezujícího zatížení při využívání veřejných dopravních cest a zavedení poplatků

4. daňového zkrácení dováženého zboží vůči vlastním výrobkům v obchodním styku mezi jednotlivými zeměmi a částmi zemí
5. vývozních premií

ČLÁNEK 12.

Pokud Říše neuplatňuje svoji legislativu, přísluší zákonodárné právo zemím. Tato zásada neplatí pro výlučnou říšskou legislativu.

Vůči zemským zákonům, které se vztahují na skutečnosti čl. 7 č. 13 přísluší říšské vládě, pokud je tím ohrožena celistvost Říše, námitkové právo.

ČLÁNEK 13.

Říšské právo ruší právo zemské.

Pakliže vyvstanou pochybnosti nebo dojde k rozdílnosti výkladu a to, zda je předpis zemského práva slučitelný s právem říšským, tak se mohou příslušné říšské nebo zemské ústřední orgány — podle daného předpisu říšského zákona, dovolávat rozhodnutí nejvyššího říšského soudního dvora.

§ 1.

Pro rozhodování na základě čl. 13 odst. 2 ústavy Německé říše je příslušný říšský soud. Senát, jenž je povolán k rozhodnutí, je určen v jednotlivých případech prezidentem soudu.

§ 2.

Návrh na rozhodnutí je písemně podán k prezidentu říšského soudu. Před rozhodnutím jsou vyslechnuty zúčastněné říšské a zemské úřady. Jejich vyjádření je podáno písemně a je s ním seznámena protistrana.

Říšský soud může nařídit ústní jednání; musí se tak stát na návrh jednoho zúčastněného ústředního orgánu. Termín jednání je sdělen zúčastněným stranám. Tyto mohou určit k obhajobě svých stanovisek pověřence, kteří jsou vyslechnuti na základě svých výkladů a návrhů.

§ 3.

Rozhodnutí je stanoveno závěrem. Tento je nutno důkladně prověřit a sdělit úřední cestou zúčastněným stranám. Toto rozhodnutí neuveřejní říšská vláda v říšském právním věstníku bez zdůvodnění.

Rozhodnutí nabývá právní moci.

§ 4.

Předpisy §§ 2, 3, tohoto zákona lze použít u řízení podle § 6 odst. 1 zemského daňového zákona.

ČLÁNEK 14.

Dokud neurčí říšský zákon jinak, jsou říšské zákony prováděny zemskými úřady.

ČLÁNEK 15.

V záležitostech, ve kterých Říši přísluší zákonodárné právo, vykonává říšská vláda dohled.

Pokud jsou říšské zákony vykonávány zemskými úřady, může vydávat říšská vláda všeobecné pokyny. Je zmocněna k dohledu nad prováděním říšských zákonů vůči zemským úřadům a vysílá s jejich souhlasem pověřence k nižším úřadům.

Zemské vlády jsou na žádost říšské vlády povinny odstranit nedostatky, které se objevily při prováděním říšských zákonů. V případě různosti výkladů se může jak říšská tak zemská vláda dovolávat rozhodnutí státního soudního dvora v tom případě, kdy není říšským zákonem určen jiný soud.

ČLÁNEK 16.

Úředníci pověřeni přímou říšskou správou v zemích, mohou být zpravidla i zemskými pověřenci. Úředníci, zaměstnanci a pracující říšské zprávy jsou dle svého přání ve svých domovských oblastech, pokud je to možné a není to v rozporu s jejich vzděláním nebo požadavky na službu.

ČLÁNEK 17.

Každá země musí mít nezávislou správu. Parlament musí být volen ve všeobecných, rovných, přímých a tajných volbách říšskoněmeckým obyvatelstvem obojího pohlaví podle zásad poměrného volebního zastoupení. Zemská vláda potřebuje důvěru lidového zastoupení.

Zásady pro volby do zemského parlamentu platí také pro volby obecní. Zemským zákonem ale může být volební oprávnění vázáno na pobyt v obci v trvání nejméně jednoho roku.

ČLÁNEK 18.

Členění Říše na země by mělo být co nejvíce prospěšné hospodářským a kulturním zájmům obyvatelstva země a mělo by sloužit ke kulturnímu a společenskému rozvoji celého národa. Změna zemských oblastí a nové vytváření zemských celků uvnitř Říše je uskutečňována na základě ústavně pozměňujícího říšského zákona.

Souhlasí-li země s touto skutečností (s územní změnou), může být použito pouze prostého říšského zákona.

Prostý říšský zákon postačuje dále v případě, když sice jedna ze zúčastněných zemí neprojeví souhlas a nepodporuje změnu území nebo vytvoření nové zemské oblasti, ale geografická změna je vůlí obyvatelstva a vyžaduje to říšský zájem.

Vůle obyvatelstva je určena hlasováním. Říšská vláda nařídí hlasování v případě, když je dosaženo třetiny z obyvatelstva odloučené oblasti, které je oprávněno volit do říšského sněmu.

K rozhodnutí o změně území nebo jeho nového vytvoření je potřeba třech pětin odevzdaných hlasů, minimálně je však žádoucí většina hlasů voličů. Vůli obyvatelstva je nutné vzít v úvahu i v tom případě, když se jedná pouze o odloučení části pruského vládního obvodu, bavorského kraje nebo odpovídající správní okrsek v jiných zemích. Když neexistuje prostorová souvislost odloučené oblasti se společným okrskem, může být za dostačující prohlášena – na základě zvláštního říšského zákona – vůle obyvatelstva odlučující oblasti.

Po souhlasu obyvatelstva předloží říšská vláda říšskému sněmu odpovídající zákon pro závěrečné ustanovení.

Pakliže vznikne spor o majetkové vyrovnání, tak na návrh jedné strany rozhoduje o dalším státní soudní dvůr Německé říše.

ČLÁNEK 19.

Spory ústavního charakteru uvnitř země, ve které neexistuje žádný soud, jenž by mohl rozhodnout, dále spory, které nejsou soukromoprávního charakteru, mezi různými zeměmi nebo mezi Říší a zemí, rozhoduje — na návrh jedné ze soudících se stran — státní soudní dvůr pro Německou Říši. Stává se tak v případě, že k tomu neexistuje v Říši jiný soudní dvůr.

Říšský prezident vykonává rozsudek státního soudního dvora.

ODDÍL DRUHÝ.

Říšský sněm

ČLÁNEK 20.

Říšský sněm sestává z poslanců německého lidu.

Poslanci jsou zástupci celého národa. Jsou podřízeni pouze svému svědomí a nejsou vázáni příkazy.

ČLÁNEK 22.

Poslanci jsou voleni ve všeobecných, rovných, přímých a tajných volbách muži a ženami staršími 20 let podle poměrného zastoupení. Za volební den musí být určena neděle nebo den pracovního klidu.

Bližší určuje říšský volební zákon.

ČLÁNEK 23.

Říšský sněm je volen na 4 roky. Nová volba musí proběhnout nejpozději do šedesátého dne po jejich uplynutí.

Říšský sněm se sejde poprvé nejpozději třicátého dne po volbách.

ČLÁNEK 24.

Říšský sněm se schází každý rok první středu listopadu na zasedání říšské vlády.

Když si to žádá říšský prezident nebo nejméně třetina členů říšského sněmu musí prezident říšského sněmu tento svolat dříve.

Říšský sněm určuje konec sezení a den opětného zasedání.

ČLÁNEK 25.

Říšský sněm může být rozpuštěn říšským prezidentem, ale ze stejné příčiny pouze jednou.

Nová volba se uskuteční nejpozději do šedesáti dnů po rozpuštění.

ČLÁNEK 26.

Říšský sněm volí svého presidenta, jeho zástupce a zapisovatele. Určuje svůj jednací řád.

ČLÁNEK 27.

Mezi dvěma sněmy nebo volebními obdobími vede jednání sněmu dále stávající prezident a zástupce posledního sněmu.

ČLÁNEK 28.

Prezident vykonává sněmovní právo a policejní ostrahu budovy říšského sněmu. Podléhá mu vnitřní správa sněmovny. Disponuje s příjmy a výdaji sněmovny v souladu s říšským rozpočtem a zastupuje říši ve všech právních záležitostech a sporech, příslušející do jeho kompetence.

ČLÁNEK 29.

Říšský sněm jedná veřejně. Na návrh 50 členů sněmu lze dvoutřetinovou většinou vyloučit veřejnost z jednání.

ČLÁNEK 30.

Neručí se za pravdivost zpráv z veřejných zasedání říšského a zemského sněmu nebo jejich výborů.

ČLÁNEK 31.

Při říšském sněmu je zřízen zvláštní soud. Rozhoduje v otázce, zda a kdy má poslanec ztratit členství ve sněmu.

Soud sestává ze členů říšského sněmu, kteří jsou voleni na celé volební období a ze členů říšského správního soudu, který stanoví na návrh presidenta tohoto soudu říšský prezident.

Soud rozhoduje na základě veřejného ústního jednání třemi členy říšského sněmu a dvou členů z řad soudců.

Mimo jednání před tímto soudem, je vedeno řízení jedním z říšských pověřenců, jenž je jmenován říšským prezidentem. Jinak je jednání řízeno výše zmíněným soudem.

ČLÁNEK 32.

K usnáseníschopnosti říšského sněmu postačuje prostá většina hlasů, pokud ústava nepředepisuje jiný poměr hlasů. Výjimku lze v jednacím řádu připustit pro volby konané říšským sněmem.

Usnáseníschopnost je řízena jednacím řádem.

ČLÁNEK 33.

Říšský sněm a jeho výbory si mohou vyžádat přítomnost říšského presidenta a všech říšských ministrů.

Říšský kancléř, ministři a jejich pověřenci mají na zasedání říšského sněmu a jeho výborů přístup. Země jsou oprávněny vysílat na tato zasedání zplnomocněnce, kteří vyjadřují k předmětu jednání stanovisko svých vlád.

Na svoji žádost musí být zástupci vlád během zasedání vyslechnuti také mimo řád.

Podléhají jednacímu řádu předsedy.

ČLÁNEK 34.

Říšský sněm má právo a na návrh pětiny svých členů povinnost ustanovovat šetřící výbory. Tyto výbory zkoumají na veřejném jednání důkazy, které ony samy nebo navrhovatelé považují za potřebné. Veřejnost může být vyloučena ze šetřícího výboru dvoutřetinovou většinou. Jednací řád řídí jednání výboru a určuje počet jeho členů.

Soudy a správní orgány jsou povinny poskytovat žadateli šetřícího výboru důkazový materiál. Spisy orgánů jsou výborům na jejich žádost předkládány.

Na žádost výborů a jimi pověřenými úřady mohou být použity předpisy trestního řádu. Nedotčeno zůstává listovní, poštovní, telegrafní a telefonní tajemství.

ČLÁNEK 35.

Říšský sněm zřizuje stálý výbor pro zahraniční záležitosti, který může provádět činnost také mimo zasedání sněmu, po ukončení volebního období nebo po rozpuštění říšského sněmu až do doby svolání sněmu nového. Zasedání tohoto výboru nejsou veřejné, pakliže jinak nerozhodne výbor dvoutřetinovou většinou.

Říšský sněm dále stanoví k obhajobě práva lidové zastoupení vůči říšské vládě, a to pro období mimo zasedání sněmu a po ukončení volebního období stálého výboru.

Tyto výbory mají práva šetřících výborů.

ČLÁNEK 36.

Žádný člen říšského nebo zemského sněmu nesmí být soudně nebo služebně stíhán za své hlasování ani za výroky učiněné při výkonu svého povolání, nebo jinak volán k odpovědnosti mimo shromáždění.

ČLÁNEK 37.

Žádný člen říšského nebo zemského sněmu nemůže být bez schválení sněmu, ke kterému přísluší, odveden k vyšetřování nebo zatčen během zasedacího období; nemůže mu být vyhrožováno trestem; leč zadržen může být při konání činu nebo nejpозději během dalšího zasedání.

Stejně povolení je vyžadováno při každém dalším omezení osobní svobody, která omezuje výkon jeho poslaneckého povolání.

Každé trestní řízení proti členu říšského nebo zemského sněmu a každé zatčení nebo další omezení jeho osobní svobody je na žádost sněmovny, které poslanec náleží na dobu trvání zasedání, zrušeno.

ČLÁNEK 38.

Členové říšského a zemského sněmu (v jednotlivých zemích) jsou oprávněni odepřít svědectví, o osobách, které jim jako poslancům svědili jisté skutečnosti v době výkonu jejich poslaneckého mandátu. Mají také zákonné právo na popření svědectví při skutečnostech týkajících se zabavení písemností.

Prohlídka nebo zabavení se smí konat v prostorách říšského sněmu nebo sněmů zemských pouze se souhlasem presidenta.

ČLÁNEK 39.

Úředníci a příslušníci armády nepotřebují k výkonu svého úřadu jako členové říšského sněmu (zemského) dovolenou.

Ucházejí-li se o místo v těchto orgánech, poskytuje se jim k přípravě na jejich volby příslušné volno.

ČLÁNEK 40.

Členové říšského sněmu mají právo na volnou jízdu všemi německými železnicemi, jakož i na odškodnění podle pravidel říšského zákona.

ODDÍL TŘETÍ.

Říšský president a říšská vláda

ČLÁNEK 41.

Říšský president je volen německým lidem. Volitelný je každý Němec, který dosáhl 35 let.

Bližší určuje říšský zákon.

ČLÁNEK 42.

Říšský president skládá při převzetí svého úřadu před říšským sněmem následující přísahu:

Přisahám, že věnuji svoji sílu blahu německého národa, budu rozmnožovat jeho prospěch, odvracet od něho škody, hájit ústavu a zákony Říše, vědomě naplňovat své povinnosti a vykonávat vůči každému spravedlnost.

Je přípustný dodatek náboženské přísahy.

ČLÁNEK 43.

Úřad říšského presidenta trvá sedm let. Je přípustná opětná volba. Před vypršením volební lhůty může být president na návrh říšského sněmu sesazen lidovým hlasováním. Rozhodnutí říšského sněmu vyžaduje dvoutřetinovou většinu. Rozhodnutím je říšskému presidentovi zabráněno v dalším vykonávání úřadu. Pakliže plebiscitem bylo sesazení zamítnuto, má toto platnost nové volby a za následek rozpuštění říšského sněmu. Bez souhlasu říšského sněmu nemůže být říšský president trestně stíhán.

ČLÁNEK 44.

Říšský president nemůže být současně členem říšského sněmu.

ČLÁNEK 45.

Říšský president zastupuje Říši v oblasti mezinárodního práva. Uzavírá ve jménu Říše smlouvy a jiné smluvní závazky se zahraničními mocnostmi. Pověřuje a přijímá poslance.

Vyhlášení války a uzavření míru určuje říšský zákon.

Svazky a smlouvy s cizími státy, které se vztahují na předměty říšské legislativy, potřebují souhlas říšského sněmu.

ČLÁNEK 46.

Říšský president jmenuje a propouští říšské úředníky a důstojníky, pokud není jinak stanoveno zákonem. Může přenechat jmenovací a propouštěcí právo jiným orgánům.

ČLÁNEK 47.

Říšský president je vrchním velitelem nad říšskou armádou.

ČLÁNEK 48.

Když určitá země neplní povinnosti, ke kterým jí zavazuje říšská ústava nebo říšské zákony, může říšský president vůči ní použít ozbrojené moci.

V případě, že je narušována nebo ohrožena veřejná bezpečnost a pořádek, říšský president může na území celé Říše přijmout nutná opatření a přiměřeně zakročít pomocí ozbrojené moci.

Z tohoto důvodu smí president přechodně zrušit ustanovení obsažena zcela nebo částečně v čl. 114, 117, 118, 123, 124 a 153.

Podle odst. 1 nebo odst. 2 tohoto článku musí president dát celou záležitost bezodkladně na vědomí říšskému sněmu. Ustanovení jsou zrušena na návrh říšského sněmu.

Při nebezpečí odkladu může zemská vláda pro svoji oblast použít prozatímní ustanovení odst. 2. Opatření jsou na návrh říšského presidenta nebo říšského sněmu zrušena.

Bližší určuje říšský zákon.

ČLÁNEK 49.

Říšský president má právo milosti.

Říšská amnestie vyžaduje říšský zákon.

ČLÁNEK 50.

Všechna nařízení a opatření říšského presidenta, i ta, která se vztahují na oblast vojenství, potřebují k platnosti protipodpis říšského kancléře nebo příslušného ministra; spolupodpisem přechází i zodpovědnost.

ČLÁNEK 51.

Když nemůže říšský prezident vykonávat svůj úřad je nejdříve zastupován kancléřem. Jestliže tento stav trvá delší dobu je nutno zastupování řídit říšským zákonem.

Totéž platí pro případ předčasného uprázdnění presidentského úřadu až do provedení nových voleb.

ČLÁNEK 52.

Říšská vláda sestává z říšského kancléře a říšských ministrů.

ČLÁNEK 53.

Říšský kancléř a říšští ministři, které kancléř navrhuje, jsou říšským prezidentem jmenováni a propouštěni.

ČLÁNEK 54.

Říšský kancléř a ministři potřebují k výkonu svého úřadu důvěru říšského sněmu. Každý z nich musí odstoupit, když mu sněm vyjádří nedůvěru výslovným rozhodnutím.

ČLÁNEK 55.

Říšský kancléř předsedá říšské vládě a řídí její záležitosti podle jednacího řádu, který je stanoven říšskou vládou a schválen prezidentem.

ČLÁNEK 56.

Říšský kancléř určuje směr politiky země a je odpovědný sněmu. V rámci této politiky vykonává každý ministr jemu svěřené záležitosti samostatně a na vlastní odpovědnost vůči říšskému sněmu.

ČLÁNEK 57.

Říšští ministři předkládají říšské vládě veškeré návrhy zákonů, dále záležitosti, kdy to předepisuje ústava nebo zákon, a předkládají k posouzení a rozhodnutí sporné otázky, jenž se dotýkají okruhu záležitostí vícero ministrů.

ČLÁNEK 58.

Říšská vláda rozhoduje většinou hlasů. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy.

ČLÁNEK 59.

Říšský sněm je oprávněn žalovat říšského presidenta, kancléře a ministry u státního soudního dvora pro Německou říši, a to v případě, kdy se zpronevěřili říšské ústavě nebo sněmu. Návrh na podání žaloby musí být podepsán nejméně 100 členy říšského sněmu a je potřeba souhlasu většiny předepsané pro případ ústavních změn.

Bližší určuje říšský zákon o státním soudním dvoře.

ODDÍL ČTVRTÝ.

Říšská rada

ČLÁNEK 60.

Říšská rada byla vytvořena pro zastoupení německých zemí v legislativě a správě říše.

Říšská rada je nástupcem dřívější spolkové rady a státních výborů.

ČLÁNEK 61.

Každá země má v říšské radě nejméně jeden hlas. U větších zemí, jenž mají kolem 700 000 obyvatel připadá na tento počet jeden hlas. Přebytek nejméně 350 000 obyvatel se rovná v poměru hlasů počtu 700 000. Žádná země nesmí být zastoupena více než dvěma pětinami všech hlasů.

Německé Rakousko (Deutschösterreich) obdrží po svém připojení k Německé říši v říšské radě právo účasti s počtem hlasů, které odpovídají počtu jeho obyvatelstva. Do té doby mají zástupci německého Rakouska poradenské hlasy.

Počet hlasů je stanoven říšskou radou podle všeobecného sčítání lidu.

ČLÁNEK 62.

Ve výborech, které říšská rada vytváří ze svého středu, nemá žádná země více než jeden hlas.

ČLÁNEK 63.

Země jsou v říšské radě zastoupeny členy svých vlád. Avšak polovina pruských hlasů je stanovena — podle pravidla zemského zákona — z pruské provinční správy.

Země jsou oprávněny vysílat do říšské rady tolik zástupců, jak je k tomu oprávněny hlasy.

ČLÁNEK 64.

Říšská vláda musí na požádání říšské rady svolat třetinu svých členů.

ČLÁNEK 65.

Předsednictví v říšské radě a v jejích výborech vykonává člen říšské vlády. Členové říšské vlády mají právo a na požádání povinnost, účastnit se jednání říšské rady a jejích výborů. Během zasedání musí být na požádání kdykoliv slyšena říšská vláda.

ČLÁNEK 66.

Říšská vláda a každý člen říšské rady jsou oprávněny předkládat v říšské radě návrhy. Říšská rada řídí své jednání dle jednacího řádu.

Valné zasedání říšské rady je veřejné. Podle jednacího řádu může být v některých případech veřejnost z jednání vyloučena.

Při hlasování rozhoduje většina hlasů.

ČLÁNEK 67.

Říšská rada je od jednotlivých říšských ministerstev informována o vývoji říšských záležitostí. K poradám o důležitých záležitostech mohou být pozváni od říšských ministrů příslušné výbory říšské rady.

ODDÍL PÁTÝ.

Říšská legislativa

ČLÁNEK 68.

Návrhy zákonů vycházející z říšské rady nebo z říšské vlády.

O říšských zákonech se rozhoduje v říšském sněmu.

ČLÁNEK 69.

Návrh zákona říšské vládě potřebuje souhlas říšské rady. Nedojde-li v případě zákona ke shodě mezi říšskou vládou a říšskou radou, může říšská vláda na návrhu trvat, ale musí přitom doložit rozdílný názor říšské rady.

Rozhodne-li říšská rada o návrhu zákona, se kterým nesouhlasí říšská vláda, tak říšská vláda předloží své stanovisko říšskému sněmu.

ČLÁNEK 70.

Říšský prezident shromažďuje ústavně schválené zákony a během měsíční lhůty je vyhláší v říšském věstníku zákonů.

%noindent

ČLÁNEK 71.

Pokud není stanoveno jinak, vstupují říšské zákony v platnost čtrnáct dní po zasedání sněmu, na kterém byly schvalovány, a poté, co byly uveřejněny v říšském věstníku.

ČLÁNEK 72.

Pakliže je to vůle třetiny sněmu, je odloženo vyhlášení říšského zákona o dva měsíce. Zákony, jež jsou sněmem a radou uznány za závažné, může říšský prezident vyhlásit bez tohoto omezení.

ČLÁNEK 73.

Když prezident během měsíce stanoví, tak zákon schválený říšským sněmem je před vyhlášením předložen k referendu.

Zákon, jehož vyhlášení je odloženo na návrh nejméně jedné třetiny říšského sněmu, je na návrh dvacetiny hlasů předložen k referendu.

Dále je referendum nutno provést v případě, když desetina hlasů vyjádří přání, aby byl přeložen návrh zákona. Jako základ pro referendum musí být vypracován návrh zákona. Je předložen vládou říšského sněmu. Referendum se nekoná v případě, když je návrh zákona v nezměněné podobě přijat říšským sněmem.

V případě rozpočtu, daňových zákonů a platových řádů může připustit referendum pouze říšský prezident.

Postup referenda určuje říšský zákon.

ČLÁNEK 74.

Proti zákonu, který je schválen říšským sněmem může říšská rada vznést námitku.

Námitka musí být vznesena během dvou týdnů u říšské vlády, po konečném hlasování v říšském sněmu a nejpozději během dvou dalších týdnů důsledně prozkoumána.

V případě námitky je zákon předkládán sněmu k opakovanému rozhodnutí. Nedojde-li ke shodě mezi říšským sněmem a říšskou radou, může říšský prezident během tří měsíců nařídít o tomto předmětu plebiscit. Nepoužije-li prezident tohoto práva, platí zákon jako neproveditelný. Rozhodne-li říšský sněm dvouřetinovou většinou proti námitce říšské rady, vyhlásí prezident zákon během tří měsíců ve znění schváleném sněmem, nebo nařídí plebiscit.

ČLÁNEK 75.

Plebiscitem může neprojit rozhodnutí říšského sněmu, pouze v případě, kdy se podílí na hlasování většina oprávněných k hlasování.

ČLÁNEK 76.

Ústava může být změněna legislativní cestou. Rozhodnutí sněmu o změně ústavy může být realizováno za účasti dvou třetin zákonných členů a nejméně dvou třetin hlasujících. Také pro rozhodnutí říšské rady o změně ústavy je potřebná dvoutřetinová většina odevzdaných hlasů. Má-li být rozhodnuto o změně ústavy na lidový návrh plebiscitem, je nezbytný souhlas většiny oprávněných hlasů. Rozhodl-li říšský sněm proti námítce říšské rady o změně ústavy, nemusí tuto skutečnost prezident schválit, když nedosáhne říšská rada během dvou týdnů plebiscitu.

ČLÁNEK 77.

Když jinak neurčí legislativa, vydává říšská vláda všeobecně správní předpisy, které jsou potřebné k provádění říšských zákonů. Když provádění říšských zákonů přísluší zemským orgánům, potřebuje k tomu souhlas říšské rady.

ODDÍL ŠESTÝ.

Říšská správa

ČLÁNEK 78.

Zahraniční záležitosti jsou výlučně věcí Říše.

V záležitostech, jejichž řízení přísluší zemské legislativě, mohou země uzavírat smlouvy s cizími státy; smlouvy musí být schváleny Říší.

Ujednání s cizími státy o změně říšských hranic jsou uzavírány Říší po souhlasu zúčastněné země. Změny hranic se musí provádět pouze na základě říšského zákona, pokud se nejedná pouze o určení hranic neobydlených oblastí.

Aby bylo zaručeno zastoupení zájmů, které vyplývají pro jednotlivé země z jejich specifických hospodářských vztahů nebo jejich sousedství s cizími státy, vykonává ve shodě s ním Říše patřičná opatření.

ČLÁNEK 79.

Obrana říše je říšskou záležitostí. Obrana německého národa je řízena jednotně říšským zákonem s přihlédnutím k zemským specifickým.

ČLÁNEK 80.

Koloniální záležitosti jsou výhradně věcí Říše.

ČLÁNEK 81.

Všechny německé obchodní lodě tvoří jednotnou obchodní flotilu.

ČLÁNEK 82.

Německo tvoří celní a obchodní jednotu, obklopenou společnými celními hranicemi.

Celní hranice je vymezena hranicemi územními. Na moři tvoří hranici pobřeží pevniny a ostrovy příslušející k říšskému území. Pro vymezení celních hranic na moři a jiných vodách mohou být určeny odchylky.

Cizí státní území nebo jejich části mohou být přičleněny k celní oblasti státními smlouvami nebo dohodami.

Určité části mohou být podle zvláštních požadavků vyčleněny z celní oblasti. Pro svobodné přístavy platí vyčlenění pouze ústavní cestou.

Oblasti s vyčleněným clem mohou být připojeny k cizímu celnímu území státními smlouvami nebo dohodami.

Všechny výtobytky přírodního bohatství, jako i řemeslné a umělecké snahy, které se volně nalézají v Říši, mohou být vyváženy a nebo prováženy přes hranice země. Výjimky jsou přípustné na základě říšského zákona.

ČLÁNEK 83.

Cla a spotřební daně jsou spravovány říšskými orgány.

Při správě říšských daní prováděné říšskými úřady jsou čipněna opatření, která zemím umožňují ochrany specifických zemských zájmů v oblasti zemědělství, obchodu, řemesla a průmyslu.

ČLÁNEK 84.

Říše stanoví předpisy ze zákona pro:

1. zřízení daňové správy země, jakmile je cílem jednotné a stejnoměrné provádění říšských daňových zákonů
2. zřizování a oprávnění úřadů pověřených dozorem a prováděním říšské daňové správy
3. konečný účet se zeměmi
4. náhrady a správní náklady při provádění říšských daňových zákonů

ČLÁNEK 85.

Veškeré příjmy a výdaje Říše musí být navrženy pro každý rozpočtový rok a vtčeleny do státního rozpočtového plánu.

Hospodářský plán je před počátkem roku stanoven zákonem.

Výdaje jsou povolovány pravidelně vždy na jeden rok, ve zvláštních případech může být tato lhůta prodloužena.

Předpisy v říšském hospodářském plánu, které přesahují rozpočtový rok nebo se nevztahují na příjmy a vydání Říše a její správy, jsou nepřipustné.

Říšský sněm nemůže bez souhlasu říšské rady v návrhu hospodářského plánu zvyšovat nebo nově stanovovat výdaje.

Souhlas říšské rady může být nahrazen ve smyslu předpisu čl. 74.

ČLÁNEK 86.

O disponování s říšskými příjmy předkládá účet říšské vládě a sněmu říšský ministr financí v následujícím rozpočtovém roce. Ověření účtů je řízeno říšským zákonem.

ČLÁNEK 87.

Kreditem se smí disponovat jen při mimořádných potřebách a jen pro výdaje k zvláštním účelům.

Toto je řízeno na základě říšského zákona.

ČLÁNEK 88.

Pošty, telegrafy, telefony jsou výlučně věcí Říše.

Poštovní ceniny jsou jednotné pro celou Říši.

Říšská vláda vydává se souhlasem říšské rady ustanovení, která určují zásady a povinnosti pro používání dopravních nařízení. Lze toto oprávnění přenést se souhlasem říšské rady na říšského ministra pošt.

Říšská vláda zřizuje se souhlasem říšské rady zvláštní orgán s poradenským působením v záležitostech pošt, telegrafů a telefonů.

Smlouvy o dopravním a spojovém styku se zahraničím uzavírá pouze Říše.

ČLÁNEK 89.

Úkolem Říše je převzít do své správy železnice sloužící veřejné dopravě a tyto spravovat jako jednotný dopravní systém.

Práva zemí na získání soukromých železnic jsou předkládána Říši.

ČLÁNEK 90.

S převodem železnic přebírá Říše vyvlastňovací oprávnění a státní výsostná práva, které se vztahují na železniční dopravu. O rozsahu těchto práv rozhoduje ve sporných případech státní soudní dvůr.

ČLÁNEK 91.

Říšská vláda stanoví se souhlasem říšské rady pravidla, kterými se řídí stavba, provoz železnic. Toto oprávnění lze přenést se souhlasem říšské rady na příslušného říšského ministra.

ČLÁNEK 92.

Říšské železnice jsou spravovány jako samostatný hospodářský podnik nehledě k začlenění jejich hospodaření a rozpočtu do obecného hospodářského systému, jako i rozpočtu Říše. Své výdaje, včetně zúročení a umoření dluhů řídí samy. Výše umoření a účel upotřebení zpětného zisku jsou stanoveny zvláštním zákonem.

ČLÁNEK 93.

K poradenskému působení v záležitostech železniční dopravy a tarifů zřizuje říšská vláda pro říšské železnice se souhlasem říšské rady, poradní orgán.

ČLÁNEK 94.

Když Říše převezme do své správy určitou oblast, která slouží veřejné železniční dopravě, mohou být na tomto území stavěny další železnice pouze s jejím souhlasem nebo Říši samotnou. Dotýká-li se stavba nových železnic úřední oblasti zemské policie, spolurozhodují zemské orgány.

Když se jedná o otázky zemské obrany a nutnosti veřejné železniční dopravy, může Říše toto právo prosadit cestou říšského zákona i proti vůli zemí, skrz něž je doprava prováděna. Říše může stavbu provádět z vlastních nákladů nebo ji přenechat jinému, v nutných případech i zapůjčením vyvlastňovacího práva.

Každá železniční správa provádí připojení jiných drah na jejich náklady.

ČLÁNEK 95.

Železnice, které nejsou spravovány Říši, spadají však pod její dozor.

Říšskému doзору podřízené železnice jsou zakládány a vybavovány podle stejných zásad, stanovených Říši. Jsou udržovány v provozuschopném stavu a stavěny v rámci uznávaných norem dopravy jak osobní, tak i nákladní.

Při doзору nad tarifním systémem je dbáno na stejné a nižší železniční tarify.

ČLÁNEK 96.

Veškeré železnice, i ty, které neslouží veřejné dopravě, poskytují na žádost Říše své služby za účelem zemské obrany.

ČLÁNEK 97.

Úkolem Říše je převzít do své správy a vlastnictví vodní cesty, které slouží veřejné dopravě.

Po tomto převzetí mohou být veřejné dopravě sloužící vodní cesty zakládány a zřizovány pouze Říší nebo s jejím souhlasem.

Při správě a výstavbě vodních cest jsou chráněny zájmy zemědělství a vodního hospodářství ve shodě se zeměmi, na jejichž požadavky je nutno brát zřetel.

Každá správa vodních cest připojuje jiné vnitrozemské vodní cesty na náklady podnikatele. Stejná povinnost připadá i při spojení vnitrozemských vodních cest a železnic.

S převzetím vodních cest, obdrží Říše vyvlastňovací právo, stanoví výši tarifů a řídí říční a lodní policii.

Úkoly říšských stavebních svazů ve vztahu k výstavbě přirozených říčních cest v oblasti Rýna, Wesery a Labe přecházejí na Říší.

ČLÁNEK 98.

K poradenským účelům v záležitostech vodních cest jsou při správě říšských vodních cest vytvářeny podle ustanovení říšské vlády a se souhlasem říšské rady poradenské orgány.

ČLÁNEK 99.

Na přirozených cestách mohou být stanoveny daně pouze pro odlehčení dopravy. Nesmí být překročeny požadované náklady u státních a obecních orgánů. Náklady požadované pro budování a udržování, které nejsou určeny výlučně k odlehčení dopravy, nýbrž také pro jiné účely, smí být použity k poměrnému podílu lodních daní.

Jako prostředek použitelný ve formě zřizovacích nákladů platí i daně a smazání dluhu.

Předpisy tohoto odstavce mohou být použity při daních, které jsou určeny pro umělé vodní cesty a přístavy.

V oblasti vnitrostátní lodní dopravy mohou být základem pro vymezení dopravní daně společné náklady vodní cesty, říční oblasti nebo vodní sítě.

Toto ustanovení platí také pro vorařství na splavných řekách.

Stanovit jiné nebo vyšší daně na cizí lodě a jejich náklady, než na lodě německé, přísluší pouze Říší.

Způsob nabývání prostředků pro užívání a výstavbu německých vodních cest, zde nezminěného, může stanovit Říše legislativní cestou.

ČLÁNEK 100.

Říšským zákonem může být také stanoveno krytí nákladů pro užívání a stavbu vnitrozemské lodní sítě. V některých případech se na nákladech podílejí jednotlivé země nebo nese náklady Říše.

ČLÁNEK 101.

Úkolem Říše je převést do svého vlastnictví veškerá vodní znamení, zejména světelné signály, bóje, kádě. Po tomto převzetí mohou být tyto symboly stavěny a zřizovány pouze Říší nebo s jejím souhlasem.

ODDÍL SEDMÝ.

Výkon spravedlnosti

ČLÁNEK 102.

Soudci jsou nezávislí a podřízeni pouze zákonu.

ČLÁNEK 103.

Jurisdikce je vykonávána říšským soudem a zemskými soudy.

ČLÁNEK 104.

Soudci řádné justice jsou jmenováni na doživotí. Proti své vůli mohou být trvale nebo na určitou dobu zproštěni úřadu nebo přeloženi na jiné místo či poslání na odpočinek pouze soudním rozhodnutím a jen formou, která je určena zákonem. Legislativa může stanovit hranice věku, po jehož dosažení odchází soudce na odpočinek.

Předběžné zproštění úřadu z moci zákona není dotčeno při změně v zřizování soudů nebo jejich okrsků. Zemská soudní správa může provést nedobrovolné přeložení na jiný soud nebo odchod z úřadu pouze při zachování plného platu.

Tato ustanovení neplatí pro obchodní soudce, přisežné, porotce.

ČLÁNEK 105.

Výjimečné soudy jsou nepřipustné. Nikomu nesmí být odepřen zákonný soudce. Tímto ustanovením nejsou dotčena zákonná ustanovení o válečných soudech a soudech státních. Četné vojenské soudy jsou zrušeny.

ČLÁNEK 106.

Vojenská jurisdikce je zrušena, mimo období války a na palubě válečné lodi. Bližší určuje říšský zákon.

ČLÁNEK 107.

V Říši a zemích musí být zřízeny soudy podle pravidel zákona ve smyslu soudů správních k ochraně jednotlivců proti nařízením správních úřadů.

ČLÁNEK 108.

Podle říšského zákona je zřízen státní soudní dvůr pro německou Říši.

ČÁST DRUHÁ.

ZÁKLADNÍ PRÁVA A POVINNOSTI NĚMČŮ

ODDÍL PRVNÍ.

Jedinec

ČLÁNEK 109.

Všichni Němci jsou si před zákonem rovni.

Muži a ženy mají stejná občanská práva a povinnosti. Veřejnoprávní výsady nebo újmy vznikající narozením nebo stavem jsou zrušeny. Šlechtické tituly platí pouze jako část jména a nesmí být více udělovány.

Titul může být propůjčen pouze v tom případě, když označuje úřad nebo povolání; netýká se to akademických hodností.

Řády a čestné odznaky nesmí být státem propůjčovány. Žádný Němec nesmí přijmout od cizí vlády titul nebo řád.

ČLÁNEK 110.

Státní příslušnost v Říši a zemích je nabývána a pozbývána dle říšského zákona. Každý příslušník země je současně říšským příslušníkem.

Každý Němec má ve všech zemích Říše stejná práva a povinnosti, tak jako příslušníci jednotlivých zemí.

ČLÁNEK 111.

Všichni Němci mají právo svobodného pohybu v Říši. Každý má právo zdržovat se na libovolném místě Říše a usadit se zde, získat půdu a být zaměstnán v jakékoliv živnosti. Omezení vyžadují říšský zákon.

ČLÁNEK 112.

Každý Němec je oprávněn vystěhovat se do mimoněmeckých zemí. Vystěhování může být omezeno pouze říšským zákonem.

V zahraničí mají všichni říšští příslušníci i v mimo říšské oblasti nárok na ochranu Říše.

Žádný Němec nesmí být předán cizí vládě s cílem jeho pronásledování nebo potrestání.

ČLÁNEK 113.

Německé etnické oblasti Říše nesmí být omezovány ve svém svobodném národnostním rozvoji, zvláště pokud se týče mateřského jazyka při vyučování, dále pak při vnitřní správě a právu a ve výkonu spravedlnosti.

ČLÁNEK 114.

Svoboda jedince je neporušitelná, omezování nebo odejmutí osobní svobody veřejnou mocí je přípustné pouze z moci zákona.

Osobám, jimž byla odejmuta svoboda, je toto dáno na vědomí nejpozději do následujícího dne, a to jakým úřadem a z jakého důvodu bylo odnětí svobody nařízeno. Bez prodlení jim musí být dána příležitost vnést proti omezení svobody námitky.

ČLÁNEK 115.

Byt každého Němce je pro něho svobodným a nenarušitelným místem. Výjimky jsou povoleny pouze ze zákona.

ČLÁNEK 116.

Čin může být uznán trestným pouze tehdy, když je trestnost zákonně prokázána.

ČLÁNEK 117.

Listovní, poštovní, telegrafní a telefonní tajemství jsou neporušitelná. Výjimky mohou být připuštěny ze zákona.

ČLÁNEK 118.

Každý Němec má právo v mezích veřejnoprávních svobodně vyjadřovat svoje mínění slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem; v tomto právu mu nesmí bránit žádný pracovní a zaměstnanecký poměr a nikdo mu — v případě, když toto právo použije — nesmí působit újmu.

Cenzura neexistuje; přesto mohou být zákonem určena jistá ustanovení, která jsou přípustná v boji proti závadné literatuře a k ochraně mládeže.

ODDÍL DRUHÝ.

Život společnosti

ČLÁNEK 119.

Manželství je jako základ rodinného života, zachování a rozmnožování národa pod zvláštní ochranou ústavy. Manželství spočívá na rovnoprávnosti obou pohlaví.

Úkolem státu a obcí je udržení morální čistoty a zdraví rodiny, její vyrovnávací příspěvek.

Mateřství má nárok na ochranu a příspěvek státu.

ČLÁNEK 120.

Výchova potomstva k tělesné, duševní a sociální řádnosti je nejvyšší povinností a přirozeným právem rodičů, nad jehož vykonáváním bdí stát.

ČLÁNEK 121.

Nemanželským dětem jsou ze zákona vytvořeny stejné podmínky pro tělesný, duševní a sociální vývoj jako dětem manželským.

ČLÁNEK 122.

Mládež musí být chráněna před vykořisťováním, proti mravnímu a tělesnému ohrožení. Stát a obec zajišťují v tomto směru patřičná nařízení. Nucená péče musí být nařízena ze zákona.

ČLÁNEK 123.

Všichni Němci mají právo shromažďovací bez ohlášení nebo zvláštního povolení. Mohou se shromažďovat svobodně a neozbrojeně.

Shromáždění mimo budovy může říšský zákon podmínit ohlašovací povinností a při bezprostředním nebezpečí ohrožení veřejného pořádku mohou být zakázána.

ČLÁNEK 124.

Všichni Němci mají právo vytvářet spolky a společnosti k účelu, který neodporuje trestnímu právu. Totéž ustanovení platí pro náboženské společnosti

Získání právní subjektivity přísluší každému spolku podle předpisů občanského práva. Nesmí to být odepřeno, když má spolek sociálně-politický nebo náboženský cíl.

ČLÁNEK 125.

Je zaručeno volební právo a volební tajemství.

Bližší určuje volební řád pro výkon voleb.

ČLÁNEK 126.

Každý Němec má právo obrátit se písemně s prosbou nebo stížností na příslušné úřady nebo na lidové zastoupení. Toto právo může být použito jak jednotlivcem, tak i společenstvím.

ČLÁNEK 127.

Obce a obecní svazy mají v mezích daného zákona právo na samosprávu.

ČLÁNEK 128.

Všem občanům bez rozdílu je umožněno ze zákona vykonávat veřejné úřady odpovídající jejich schopnostem a možnostem.

Všechny výjimky, vztahující se na zaměstnané ženy jsou zrušeny.

Zásady úřednického poměru jsou řízeny říšským zákonem.

ČLÁNEK 129.

Jmenování úředníků je určeno celoživotně, pokud neexistuje nějaká změna ze zákona. Důchod a péče o pozůstalé jsou řízeny ze zákona. Majetek úředníků je neporušitelný. Pro majetkoprávní nároky úředníků je otevřena právní cesta. Úředníci mohou být sesazeni jen po právně určených předpokladech. Jedná se o sesazení z úřadu předčasně s dočasnou nebo konečnou platností, penzionování, nebo přemístění na jiný úřad za menší mzdu. Proti každému trestnímu obvinění v rámci výkonu úřadu musí být uplatněn postup stížností nebo možnost odvolání.

V osobních materiálech úředníka mohou být zaznamenány skutečnosti pro něho nepříznivé až poté, co mu byla dána příležitost vyjádřit se k nim. Úředník má právo do svých osobních spisů nahlédnout.

Neporušitelnost majetku a zajištění právní cesty pro majetkoprávní nároky je chráněna zejména u vojáků z povolání. Jinak je jejich postavení řízeno říšským zákonem.

ČLÁNEK 130.

Úředníci jsou služebníky společnosti, nikoliv jedné politické strany. Úřednictvu je zaručena svoboda politického smýšlení.

ČLÁNEK 131.

Zpronevěří-li se úředník ve výkonu veřejné moci své funkci, tak zodpovědnost postihuje stát nebo korporaci, v jejichž službách dotyčná osoba působí. Postih vůči úředníkovi je vyhrazen. Nesmí být vyloučena řádná právní cesta.

Bližší ustanovení obsahuje příslušná legislativa.

Každý Němec je ze zákona povinen převzít čestné úřady.

ČLÁNEK 133.

Podle zákona jsou všichni občané státu povinni poskytovat osobní služby státu a obci.

Brauná povinnost se řídí podle ustanovení říšského branného zákona. Tento také určuje vymezení základních práv, týkajících se příslušníků armády, pro plnění jejich úkolů.

ODDÍL TŘETÍ.

Náboženství a náboženské společnosti

ČLÁNEK 135.

Všichni občané Říše mají plnou náboženskou a myšlenkovou svobodu. Nerušené vykonávání náboženských povinností je zaručeno ústavou, chráněno státem. Netýká se to všeobecných státních zákonů.

ČLÁNEK 136.

Občanská a státně-občanská práva a povinnosti nejsou výkonem náboženské svobody ani podmíněny ani omezeny.

Užívání občanských a státně-občanských práv, jakož i povolení k výkonu veřejného úřadu, není závislé na náboženském vyznání.

Nikdo není povinen zveřejňovat své náboženské přesvědčení.

Úřady mají pouze právo tázat se na příslušnost k náboženské skupině v případě, když od toho odvisí práva a povinnosti nebo pokud se jedná o statistické šetření. Nikdo nesmí být donucován k církevním obřadům, nebo k účasti na nich a nebo k výkonu náboženské přísahy.

ČLÁNEK 137.

Neexistuje státní církev.

Svoboda slučovat se v náboženských společnostech je chráněna zákonem. Sdružování se náboženských společností uvnitř Říše nepodléhá žádným omezením.

Každá náboženská společnost řídí a spravuje své záležitosti samostatně v mezích platného zákona. Propůjčuje svoje funkce bez spolupůsobení státu nebo obce.

Náboženské společnosti nabývají právní subjektivitu podle všeobecných ustanovení občanského práva.

Náboženské společnosti zůstávají veřejnoprávními korporacemi, pokud takovými byly doposud. Jiným náboženským pospolitostem je zaručeno stejné právo, pokud o to požádají a když svým ustanovením a počtem členů skýtají záruku trvání. Sloučí-li se více stejnorodých veřejnoprávních náboženských společností do jednoho svazku, stává se i tento svaz veřejnoprávní korporací.

Náboženské společnosti, které mají veřejnoprávní charakter, jsou oprávněny na základě občanských daňových seznamů podle zemskoprávního určení, platit daně.

Náboženským společnostem jsou postaveny na roveň spolky, které si kladou za cíl šíření světonázoru.

Pakliže si vyžaduje provádění těchto ustanovení další zásady, závisí tato skutečnost od zemské legislativy.

ČLÁNEK 138.

Státní působení na náboženské společnosti zákonem, smlouvou nebo právními skutečnostmi se vylučuje zemskou legislativou. Zásady k tomu stanoví Říše.

Vlastnictví náboženských společností nebo jejich další práva a další náklady na provádění kultu, vyučování a dobročinnost, jakož i další jmění je chráněno.

ČLÁNEK 139.

Neděle a státem uznané svátky zůstávají dny pracovního klidu a jsou chráněny zákonem.

ČLÁNEK 140.

Příslušníkům armády je nutno poskytnout volný čas pro plnění náboženských povinností.

ČLÁNEK 141.

Pokud vznikne potřeba o náboženský úkon v armádě, nemocnicích, trestních a podobných zařízeních, jsou náboženské pospolitosti připuštěny k výkonu náboženských obřadů.

ODDÍL ČTVRTÝ.

Vzdělávání a škola

ČLÁNEK 142.

Umění a věda jsou svobodné. Stát zaručuje jejich ochranu a podílí se na jejich rozvoji.

ČLÁNEK 143.

Vzdělávání mládeže je vykonáváno prostřednictvím veřejných ústavů. Při jejich zřizování spolupůsobí Říše, země a obce. Vzdelávání učitelů je řízeno Říší jednotně a podle zásad, jež platí pro vyšší vzdělávání.

Učitelé na veřejných školách mají právo a povinnosti státních zaměstnanců.

ČLÁNEK 144.

Veškeré školství je pod dozorem státu; obec zde může být podílníkem. Školský dozor vykonávají příslušní úředníci.

ČLÁNEK 145.

Existuje všeobecná školní povinnost. K jejímu naplnění slouží národní škola, nejméně osmiletá a přidružené pokračovací školy až do osmnáctého roku věku. Vyučování a učební pomůcky na národních a pokračovacích školách jsou bez náhrady.

ČLÁNEK 146.

Veřejné školství je organicky vybudováno. Ze systému základního školství je budováno střední a vyšší školství. Pro tento systém je určující rozmanitost povolání. Pro přijetí dítěte na určitou školu jsou určující jeho vlohy a sklony, ne ekonomické a společenské postavení nebo náboženské vyznání jeho rodičů.

V obcích jsou zřizovány národní školy pro různá vyznání, pokud tím není omezen nařízený školský provoz. Ve smyslu odst. 1 je nejvýše zohledněna vůle k zakládání těchto škol. Bližší určuje zemská legislativa podle zásad říšské legislativy.

Pro přístup menšin ke střednímu a vyššímu školství jsou stanoveny Říší, obcemi a zeměmi veřejné prostředky; obzvláště výchovná pomoc pro rodiče dětí, jež projevují schopnosti pro vyšší stupeň vzdělávání. Příspěvek se poskytuje až do skončení studia.

ČLÁNEK 147.

Soukromé školy jako náhrada školy veřejné potřebují povolení státu a podléhají zemským zákonům. Povolení je udělováno v případě, když soukromé školy ve svých učebních cílech a zařízeních, tak jako ve vědecké výchově svých učitelů nezaostávají za veřejnými školami a neprosazují rozlišení žáků podle majetkových poměrů rodičů. Povolení není uděleno, když není dostatečně zajištěno ekonomicko-právní postavení učitelů těchto škol.

Soukromé národní školy jsou povoleny pouze tehdy, když neexistuje v obci veřejná škola určité menšiny a nebo když školská správa uzná specifické pedagogické zájmy.

Soukromé přípravky jsou zrušeny.

Právní platnost zůstává pro soukromé školy, které neslouží jako náhrada za školy veřejné.

ČLÁNEK 148.

Ve všech školách je dbáno na mravní výchovu, občanské vědomí, na osobní a zaměstnaneckou zdatnost v duchu německého národa a národního smíření.

Při vyučování na veřejných školách je nutno dbát na to, aby nebyl poškozován cit jinak smýšlejících.

Znalosti o státním občanství a pracovní vyučování jsou učební obory škol. Každý žák obdrží při ukončení školní docházky kopii ústavy.

Národní vzdělávací systém, zejména vyšších škol, musí být zajišťován Říší, zeměmi a obcemi a jimi podporován.

ČLÁNEK 149.

Výuka náboženství je řádný učební obor s výjimkou škol bezvěreckých (světských). Výuka je řízena v rámci školské legislativy. Výuka náboženství je poskytována v souladu se zásadami příslušných náboženských společností bez újmy na dozíracím právu státu.

Náboženská výuka a provádění církevních úkonů zůstává na vůli učitele. Účast na církevních slavnostech a obřadech je přenechána vůli toho, kdo je určen pro náboženskou výchovu dítěte.

Teologické fakulty na vysokých školách zůstávají zachovány.

ČLÁNEK 150.

Historické památky umělecké i přírodní, tak jako celá krajina jsou svěřeny péči a ochraně státu.

Je věcí Říše ochraňovat německý umělecký poklad před vývozem do zahraničí.

ODDÍL PÁTÝ.

Hospodářství

ČLÁNEK 151.

System hospodářského života musí odpovídat zásadám spravedlnosti s cílem ochrany důstojné lidské existence pro všechny. V těchto hranicích je zajišťována hospodářská svoboda jednotlivce.

Zákonné donucení je přípustné pouze v případě ohrožených práv nebo pro potřebu celé společnosti.

Svoboda obchodu a řemesla je zaručena pravidly říšské legislativy.

ČLÁNEK 152.

V obchodním styku platí smluvní svoboda ze zákona.

Lichva je zakázána, obchody, které jsou namířeny proti etice jsou neplatné.

Vlastnictví je chráněno ústavou. Jeho obsah a hranice jsou dány zákonem.

Vyvlastnění může být provedeno pouze ve prospěch celku a na zákonném principu. Následuje odškodnění, pokud říšský zákon nestanoví jinak. O výši odškodného se ve sporných případech rozhoduje právní cestou u řádného soudu. Vyvlastnění ze strany Říše vůči zemím a obcím může být provedeno pouze s odškodněním.

Vlastnictví zavazuje. Jeho užívání by mělo být současně i službou pro společnost.

ČLÁNEK 154.

Dědické právo je chráněno zásadami občanského práva.

Podíl státu na dědictví se určuje ze zákona.

ČLÁNEK 155.

Nad dělením a užíváním půdy provádí dozor stát. Chrání její zneužití a je veden snahou zajistit každému Němci, všem německým rodinám, zvláště početným, jejich nárok na odpovídající bydlení a možnosti výdělků. Účastníci války jsou zvýhodněni.

Pozemek, jehož získání vede k požadavku osídlení, nebo k pozvednutí zemědělství, může být vyvlastněn. Svěřenské statky (Fideikosse) jsou rozpuštěny.

Povinnosti majitele pozemku vůči obci je obdělávání a využívání půdy. Zvýšení ceny půdy, jež vzniklo bez pracovních nebo kapitálových nákladů, je využito pro celek.

Všechny půdní poklady a hospodářsky využitelné přírodní síly jsou pod dozorem státu. Soukromé regály se legislativní cestou převádějí na stát.

ČLÁNEK 156.

Říše může ze zákona, bez odškodnění, převést do společenského vlastnictví pro zespolečenštění vhodné soukromé podniky. Země nebo obce se mohou samy podílet na správě podniků a nebo si u nich zajistit vliv jiným způsobem.

Říše je dále oprávněna v případě potřeby sloučit na základě samosprávy hospodářské podniky a svazy, zajistit spolupůsobení všech zainteresovaných (zaměstnavatele i pracujících) na řízení podniku, na výrobě, stanovení cen, dovozu a vývozu zboží.

Družstva se začleňují, na svoji žádost, s ohledem na jejich správu a svébytnost do společenského hospodářského systému.

ČLÁNEK 157.

Pracovní síla je pod zvláštní ochranou Říše.

Říše vytváří vlastní pracovní právo.

ČLÁNEK 158.

Pod ochranou Říše je duševní práce, právo autorské, vynálezecké.

Výsledky německé vědy, umění a techniky jsou i v zahraničí na základě mezinárodních smluv pod ochranou Říše.

ČLÁNEK 159.

Svoboda spojování se k ochraně a zlepšování pracovních a hospodářských podmínek je zajištěna pro každého a pro všechna povolání. Veškerá dojednání a zásady, které tuto svobodu omezují nebo se pokouší jí zabránit, jsou protiprávní.

ČLÁNEK 160.

Kdo se nachází v služebním nebo pracovním poměru jako úředník nebo dělník, má právo na ochranu svých občanských práv a je oprávněn, pokud tím není příliš ohrožen podnik, k vykonávání četných úřadů. Může mu být poskytován pro tento účel volný čas. Jak dalece mu zůstává zachován nárok na náhradu mzdy, stanoví zákon.

ČLÁNEK 161.

K zachování zdraví a pracovní schopnosti, k ochraně mateřství a k péči proti ekonomickým důsledkům stáří, slabosti a změně života, vytváří Říše rozsáhlý systém pojištění za přiměřeného spolupůsobení pojištěnce.

ČLÁNEK 162.

Říše se na základě právních nároků pracujících snaží o zajištění nejnужnějších sociálních práv.

ČLÁNEK 163.

Každý Němec využívá bez újmy své osobní svobody, etiky, své duševní i tělesné síly tak, jak to vyžaduje blaho celku.

Každému Němci musí být dána možnost získat si práci obživu. Když mu není nabídnuto přiměřené pracovní zařazení je o něho postaráno (nutná výživa). Bližší je určeno říšským zákonem.

ČLÁNEK 164.

Samostatný střední stav v zemědělství, řemeslech a obchodě je nutno v legislativě a správě podporovat a chránit proti nadměrnému daňovému vysávání.

ČLÁNEK 165.

Dělníci a zaměstnanci jsou oprávněni ke spolupůsobení s podnikateli na řízení mzdových a pracovních podmínek, stejně tak i na společném hospodářském vývoji.

Dělníci a zaměstnanci mají pro zachování svých sociálních a hospodářských zájmů právní zastoupení v závodních dělnických radách, tak jako v oborových radách pracujících a v říšské dělnické radě.

Oborové dělnické rady a říšská dělnická rada se scházejí k plnění společných hospodářských úkolů a ke spoluúčasti při provádění socializačních zákonů. Tyto rady jsou ustanoveny tak, že mohou zastupovat všechny důležité skupiny povolání.

Sociálně-politické a hospodářsko-politické strany zákonů musí být předkládány k dobrozdání před jejich zavedením říšské hospodářské radě. Tato rada je oprávněna sama návrhy zákonů tohoto druhu předkládat. Nesouhlasí-li s nimi říšská vláda, tak přesto mohou být tyto návrhy zákonů předloženy na říšském sněmu.

Říšská hospodářská rada může před říšským sněmem tyto návrhy zastupovat.

Dělnické a hospodářské rady mohou vznést na určité oblasti kontrolní a správní požadavky.

Budování a úkoly dělnických a hospodářských rad, tak jako i vztah k jiným sociálním samosprávním korporacím je výlučně (v oblasti řízení) věcí Říše.

Přechodná a závěrečná ustanovení

ČLÁNEK 166.

Až do zřízení říšského správního soudu zastupuje jeho funkci říšský soud.

ČLÁNEK 167.

Ustanovení čl. 18 odst. 3-6 vstupuje v platnost teprve dva roky po vyhlášení říšské ústavy.

ČLÁNEK 168.

Pruské hlasy v říšské radě mohou být odevzdány členy vlády až do výnosu čl. 63 příslušného zemského zákona, ale nejvýše k 1. červenci 1921.

Do dvou měsíců poté, co německé orgány opět převezmou správu v pruské provincii Horní Slezsko, proběhne v této oblasti hlasování podle čl. 18 odst. 5 o tom, zda má vzniknout země Hornoslezská.

Bude-li otázka zodpovězena kladně, je země ustavena, aniž je potřeba dalšího říšského zákona. K tomu platí následující ustanovení.

1. Je nutno zvolit zemské shromáždění, které během tří měsíců po úředním stvrzení výsledků hlasování, ustaví zemskou vládu a připraví rozhodnutí k zemské ústavě. Říšský prezident vyhlásí volby dle zásad říšského volebního zákona a určí den voleb.
2. Říšský prezident určí po jednání s hornoslezským zemským shromážděním datum vyhlášení země.
3. hornoslezskou státní příslušnost získávají:
  - a) plnoletí říšští příslušníci, kteří v den zřízení země Horní Slezsko (č. 2) měli v této oblasti bydliště nebo stálý pobyt
  - b) ostatní plnoletí prusští státní příslušníci, kteří se v provincii Horní Slezsko narodili a během roku po zřízení země (č. 2) se u zemské vlády přihlásili k hornoslezské příslušnosti
  - c) všichni říšští příslušníci, kteří narozením, legitimačním nebo manželstvím, následující státní příslušnost osob spadajících pod a) a b).

ČLÁNEK 169.

Časový údaj nabytí právní platnosti ustanovení v čl. 83 odst. 1 je stanoven říšskou vládou.

Po přechodnou dobu může být zemím na jejich žádost ponecháno stanovování a správa cel a spotřebních daní.

ČLÁNEK 170.

Poštovní a telegrafní správy Bavorska a Württenberska přecházejí nejpozději k 1. dubnu 1921 pod správu Říše.

Když nebude dosaženo k 1. říjnu 1920 ustanovení o podmínkách převodu, rozhodne o záležitostech státní soudní dvůr.

Až do převzetí zůstávají dosavadní práva a povinnosti Bavorska a Württenberska v platnosti. Poštovní a telegrafní styk se sousedními státy je řízen výlučně Říší.

ČLÁNEK 171.

Státní železnice, vodní cesty a námořní znamení přecházejí na Říší nejpozději k 1. dubnu 1921.

Když nebude k 1. říjnu 1920 dosaženo ustanovení o podmínkách převodu, rozhoduje o věci říšský soud.

ČLÁNEK 172.

Až do nabytí právní moci říšského zákona o státním soudním dvoře, vykonává jeho povinnosti sedmičlenný senát; čtyři členové senátu jsou voleni říšským sněmem a tři říšským soudem. Svá jednání si řídí sám.

ČLÁNEK 173.

Až do platnosti říšského zákona podle čl. 138 zůstávají zachovány všechny dosavadní zákonně, smluvně a jiným způsobem ustanovené státní výkony vůči náboženským společnostem.

ČLÁNEK 174.

Až do výnosu říšského zákona (dle čl. 146) setrvává se na stávajícím právním pořádku. Zákon zvláště zohledňuje oblasti Říše, ve kterých zákonně neexistuje odložená škola.

ČLÁNEK 175.

Ustanovení čl. 109 nemění nic na řádech a čestných vyznamenáních, jenž mají být propůjčeny za válečné zásluhy let 1914–1919.

ČLÁNEK 176.

Všichni státní úředníci a příslušníci armády přísahají na ústavu. Bližší je stanoveno nařízením říšského presidenta.

ČLÁNEK 177.

Kdo použije pro přísahu v stávajících zákonných hranicích náboženské formy přísahy, může přísahu pozměnit i způsobem, že použije (mimo náboženskou formu přísahy) obrat: „Přisáhám“.

Obsah přísahy zůstává nezměněn.

ČLÁNEK 178.

Ústava německé Říše ze 16. dubna 1871 a zákon o prozatímní říšské moci z 10. února 1919 se ruší. Ostatní zákony a ustanovení Říše zůstávají v právní platnosti, pokud neodporují platné ústavě. Ustanovení mírové smlouvy podepsané ve Versailles 28. června 1919 zůstávají ústavou nedotčena. S ohledem na jednání o získání ostrova Helgoland, dotýká se obyvatelstva ostrova nařízení odvz. od čl. 17 odst. 2.

Ustanovení úřadů, která jsou vypracována na základě dosavadní legislativy, uchovají svoji platnost až do stanovení nového nařízení nebo legislativy.

ČLÁNEK 179.

Pokud je v zákonech nebo ustanoveních odkazováno na předpisy a nařízení, které byly touto ústavou zrušeny, jsou nahrazeny odpovídajícími předpisy této ústavy. Zvláště místo národního shromáždění nastupuje říšský sněm, místo státních výborů říšská rada, místo říšského presidenta zvoleného prozatímní říšskou mocí, nastupuje říšský prezident zvolený dle zásad nové ústavy.

Právo výnosu nařízení, jenž příslušelo dosud státnímu výboru, přechází na říšskou vládu; tato potřebuje k výnosům nařízení souhlas říšské rady podle zásad nové ústavy.

ČLÁNEK 180.

Až do svolání prvního říšského sněmu, platí jako jeho zastupující orgán národní shromáždění. Až do nastoupení funkce nového říšského presidenta, je jeho úřad vykonáván dočasnou říšskou mocí, na základě zákona o prozatímní vládě.

ČLÁNEK 181.

Tato ústava byla stanovena národním shromážděním z vůle německého národa. Vstupuje v platnost dnem svého vyhlášení.

Ústava byla vyhlášena 14. srpna 1919.